

A Somogyi-könyvtár polcairól

Női alkalmazottak nem tarthatók...

„Korcsmák, sörházak és pálinkamérések” működéséről hozott szabályrendeletet 1913-ban a szegedi városvezetés. A péksütemények összefogdosása, táncvigalmak rendezése, valamint 16 éven aluliak éjszakai alkalmazása tekintetében is irányadó határozat egy példányát a Somogyi-könyvtár régi gyűjteményében őrzik. A hajdanvolt szegedi vendéglők és italmérések világáról Sz. Szigethy Vilmos és Tömörkény István írásai festenek hangulatos képeket.

„Rozi néniben egyesült a magyar asszonyok minden erénye és jó tulajdonsága páratlan teherbíróképességgel, és mindvégig tiszta szellemi erővel kardos *ember* volt, aki a kötekedőt fölképelte, és saját kezűleg kilökte az utcára” – írja Sz. Szigethy Vilmos Régi szegedi kocsmák című kötetében, amely 1988-ban, minikönyv formájában jelent meg.

„Rozi néni kocsmája” az egykori „szabadkai kapuban” (a mai Petőfi Sándor sgt. 94. helyén) üzemelt, mint „nevezetes helyiség, amely időtartamban is állta a rekordot”: 1830 óta csábította a szomszédokat, s Rozi néni idejében arról volt híres, „hogy részeg embert itt nem szolgáltak ki.” A kocsmai szolgálat apáról fiúra szállt, míg Kispéter Imre özvegye, leánykori nevén Erdélyi Rozália 1874-ben át nem vette, s 1940-ben, 91 esztendőskorában bekövetkező haláláig állt a műintézmény élén.

S bár Rozi néni mindvégig ügyelt kocsmája házirendjére, „Szeged szab. kir. város” 1913-ban maga is szabályrendeletet alkotott „a korcsmákról, sörházakról és pálinkamérésekről”, 15 paragrafusban foglalva össze működésük alapvető szabályait. A Lázár György polgármester aláírásával jegyzett rendelet nyomtatásban is megjelent, Endrényi Imre könyvnyomdájában látott napvilágot, egy példánya a Somogyi-könyvtár régi gyűjteményében található.

A szabályzat a „korcsma, sörház és pálinkamérés” fogalmának tisztázása után arról is rendelkezik, hogy „a közfogyasztásra kitett kenyér és péksütemények

tekintetében köteles az üzlet-tulajdonos üzletében feltűnő helyen oly udvarias hangú írásbeli figyelmeztetést alkalmazni, hogy a közönség az élelmiszerek összefogdosásától tartózkodjék.”

Előírták, hogy „ily üzletek” templomok, iskolák, kórházak s más középületek szomszédságában 50 méteres körön belül nem kaphatnak működési engedélyt. Az égetett szeszes italok töltőgetőire még szigorúbban néztek a városatyák: „Pálinka mérések nem nyithatók a köruton és azon belül eső városrészben, az ujszegedi főfasorban, továbbá a sugárutakon és a közönségnek üdülésül szolgáló séta helyeken.”

Korcsmákban és sörházakban éjfélig szólhatott a muzsika, az alkalmi „táncvigalmak, multságok és estélyek” ügyében a rendőrhatalóság szabta meg a záróra és zenélés határait.

Gondoltak az italmérésekben dolgozó fiatalokúakra is: eszerint „16 éven aluli alkalmazottakat este 11 órán túl és reggel 7 óra előtt az üzletben bármely szolgálatra alkalmazni tilos.” Ugyancsak tilalmas volt „az alkalmazottaknak a vendégekkel mulatni, vagy középük ülni és (...) a vendégeket költekezésre és mulatozásra csábítani.”

A csábításnál maradva: bizonyára a tüzes tömény italoktól hamar fölhevülő férfi vendégekre gondolva foglalták szabályba, hogy pálinkamérésekben „a zenélés tilos és női alkalmazottak nem tarthatók.”

Apró Ferenc írja a szegedi vendéglátás történetének forrásairól az Sz. Szigethy-könyv utószavában: „Érdekes adatforgácsok szemezgethetők ki Bekk Pista, Móricz Pál, Tömörkény, Cserzy, Sz. Szigethy Vilmos és Bálint Sándor írásaiból...” Tömörkény Amik elmúlnak című novellájában (a Hajnali sötétben című kötetben jelent meg) régi vendéglők pincéjében megbúvó csontvázakról, szárazkapuk zöld asztalainál mért borokról, s fogadósok kedvteléséből tartott állatseregletéről (golyák, rókafiak, gödény, fülemüle, mátyásmadár, és – természetesen – sasok a Fekete Sasban) olvashatunk.

Nyilas Péter

**Muzsikaszó melletti borozgatás a szegedi Kossuth Lajos sgt. 4. alatti
Raffay Étteremben, 1943-ban
(Forrás: Fortepan)**